

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

II. Maria Magdalena, Maria Iacobi & Salome &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

NOTA.
Falsa Pœnitentia indicium est non fugere occasiones.

corde quærite Dominum, & odite malum : pœnitentes non verbo tantum & lingua, sed spiritu & veritate. Quia verò non satis cecidisse piget hominem (ut videtur) quia adhuc manere disponit in lubrico: aut errasse, qui ducem non quærit: sit veræ compunctionis indicium, opportunitatis fuga, subtractio occasionis. Alioquin timendum valde, ne dies ista (siquidem & ipsa posita est in ruinam & resurrectionem multorum in Israel) reprobet vos vel tanquam manifestè alienos à Christo, Christo non communicantes, vel tanquam socios Judæ in quem intravit Satanæ post buccellam.

Sed quid ad nos, fratres, de his qui foris sunt judicare, nisi quod in eodem nos fuisse laqueo plangimus, ab eodem erutos gratulamur, sola misericordia operante, in quo miserabiliter eos detineri fraterna charitate dolemus? Utinam autem vel nos jam sanctificati, & penitus alieni ab hac misera & sacrilega consuetudine inveniamur, nec quicquam in nobis pereat aut minuatur de exercitio spirituali sacrae resurrectionis adventu, sed transire magis & excrefcere studeamus. Quicumque enim post lamenta pœnitentiæ non ad carnales redit consolationes, sed in fiduciam divinæ miserationis excedit, ingreditur novam quandam devotionem, & gaudium in Spiritu sancto: nec tam compungitur præteritorum recordatione peccatorum, quàm delectatur memoria & inflammatur æternorum desiderio præmiorum: is planè est qui cum Christo resurgit, qui Pascha celebrat, qui festinat in Galilæam. Vos ergo charissimi, si consurrexistis cum Christo: quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera DEI sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram^b: ut quemadmodum Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & vos in novitate vitæ ambuletis, ut à sæculari lætitia, & consolatione mundi per compunctionem, & tristitiam quæ secundum Deum est, ad devotionem sanctam, & spiritualement vos transire gaudeatis exultationem: ipso præstante qui transivit ex hoc mundo ad Patrem, & nos quoque trahere post se, & in Galilæam vocare dignatur, ut semetipsum nobis ostendat, qui super omnia Deus benedictus in sæcula, AMEN.

Spiritualis resurrectionis nota.

^b Coloff. 3. a

TEMPORE PASCHALI AD ABBATES,

De Lectione Evangelica:

^a Marci ult.

Maria Magdalena, Maria Jacobi, & Salome, &c.

SERMO II.

^b Ephes. 3. c **A**ccepimus ab Apostolo habitare Christum per fidem in cordibus nostris^b. Unde videtur non incongruè intelligi posse tamdiu Christum in nobis vivere, quandiu vivit fides. At postquam fides nostra mortua

De Resurrectione Domini, Sermo II. 251

tua est, quodammodo Christus mortuus est in nobis. Porro fidei vitam opera attestantur, sicut scriptum est ^c: *Opera quæ dedit mihi pater, ipsa testimonium perhibent de me.* Nec discrepare videtur ab hac sententia, qui *fidem sine operibus mortuam* asserit in semetipsa ^d. Sicut enim corporis huius vitam ex motu suo dignoscimus: ita & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem corporis est anima per quam movetur & sentit: vita verò fidei charitas est: quia per illam operatur: sicut in Apostolo legis: *Fides quæ per dilectionem operatur.* Unde & refrigescente charitate fides moritur, sicut corpus anima recedente. Tu ergo si videris hominem in bonis operibus strenuum, & fervore conversationis hilarem: vivere in eo fidem non dubites, indubitata tenens vitæ illius argumenta. Sed sunt nonnulli qui cum spiritu coeperint, heu, carne postea consummantur. Scimus autem quia jam non permaneat in eis spiritus vitæ, quia scriptum est ^f: *Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est.* Quod si non permanet spiritus, haud dubium quin excidat charitas, quæ nimirum *diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis* &.

Porro fidei vitam (ut jam diximus) in charitate constituit, qui fidem per dilectionem perhibuit operari ^b. Hinc ergo colligitur recedente spiritu fidem mori: quoniam spiritus est qui vivificat ^e. Denique si sapere secundum carnem mors est ^k, non dubium quin illi quos vivere letabamur, quandiu facta carnis spiritu mortificabant, secundum carnem viventes plangendi sint tanquam mortui. Unde & in eodem Apostolo legis: *Si, inquit ^l, secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Væ tibi quicumque es canis reversus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti. Non ad eos tantum loquor qui corpore, sed etiam eos qui corde redeunt in Ægyptum, sæculi huius oblectamenta sectantes, ac proinde fidei vitam, quæ est charitas, non habentes. Si quis enim diligit mundum, non est charitas Patris in eo ^m. Quis magis mortuus eo qui fovet ignem in sinu, peccatum in conscientia, nec sentit, nec expavescit, nec excutit?

Ecce igitur Christus in sepulchro, fides mortua est in animo. Quid faciemus ei? Quid fecerunt sanctæ mulieres, quæ solæ ex omnibus suis ampliori tenebantur affectu? *Emerunt aromata, ut venientes ungerent lesum.* Nunquid ut suscitarent? Et nos scimus, Fratres, quia suscitare nostrum non est, sed ungerere nobis incumbit. Cur hoc? Nempe, ne foeteat qui huiusmodi est, ne sit cæteris odor mortis, ne pereffluat, & penitus dissolvatur. Emant proinde aromata sua tres mulieres, mens, lingua, manus. De his enim ut arbitror, Petrus mandatum accepit tertio pascere

Sermones S. Bernardi,

Ii

gregem

e Ioan. 5. f

*a Iacôb. 2. d
Fides sine operibus mortua est.

e Galat. 5. a

Vita spiritus
lis indicia.

f Gen. 6. a

g Rom. 5. a

h Gal. 5. a

i Ioan. 6. g

k Rom. 8. a

Plangendi tanquam mortui qui secundum carnem vivunt.

*l Rom. 8. c

m 1. Ioan. 2.

Christus in sepulchro quomodo ungerendus mystice.

Fides mortua in animo.

Tres mulieres: Mens, Lingua, Manus, presertim, Susperioris.

n Ioan. 2. 1. d. gregem Domini ⁿ. *Pasce*, inquit, *mente*, pasce ore, pasce opere: pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione.

Aromata
prime mulie-
ris, id est,
Mentis: com-
passionis affe-
ctus, zelus re-
ctitudinis, &
spiritus discre-
tionis.

* Gal. 6. b
Compassionis
affectus erga
fratres pec-
cantes.
p Luc. 23. d

† In Vitis
Patrum.

Zelus iustitia
& recludi-
nis in erratis
proximi.

Compassionis
affectus pre-
valeat zelo
rectitudinis.

Spiritus dis-
cretionis in
vestigandis
peccantibus.

q Psal. 118.

Quarat igitur mens aromata sua, ante omnia compassionis affectum, de hinc rectitudinis zelum, & inter hæc discretionis spiritum non omittat. Quoties peccantem videris fratrem, continuo procedere debet *compassionis affectus*, tanquam cognatus humanitati, quippe quem concipis ex te ipso, *Vos*, inquit Apostolus ^o, *qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris*. Et cum exiret Dominus baiulans sibi crucem, & plangerent super eum nondum quidem omnes tribus terræ, sed mulieres pauca; cõversus ad eas, *Filia*, (inquit ^p) *Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros*. Ordinem diligenter attende. *Super vos*, inquit, primò: deinde, *super filios vestros*. Temetipsum attende, ut alii noveris compati, ut arguas in spiritu lenitatis. Teipsum considera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficacius persuadet & altius inprimit animo, mitto vos ad sanctum illum Senem, qui cum audisset peccasse unum ex fratribus, amarissime flebat inquam: Ille hodie, & ego crast. Qui sic flebat super se, putas quia non compassus sit fratri? Hic itaque compassionis affectus, multus quidem prodest, quia animus liberalis contristare, quem pro se viderit anxium, erubescit.

Sed quid agimus quod nonnulli dura cervice & attrita sunt fronte, ut quò magis eis compatimur, tantò magis nostra & compassione & patientia abutantur? Nonne sicut compatiēbamur fratri, ita ipsi iustitiz compatiendum est, quam videmus tam impudenter abjici, tam imprudenter provocari? Scio quia si qua in nobis est charitas, contemptum hunc Dei ferre æquanimiter non possumus. Hic est *zelus iustitia* quo adversus delinquentes accendimur, tanquam pietate ducti erga eam, quam contemni videmus, iustitiam Dei. Veruntamen oportet ut priora sibi vendicet compassionis affectus. Alioquin in spiritu vehementi conterimus naves Tharsis, conterimus quassatum calamum, extinguimus linum fumigans.

Sed cum uterque aderit, videlicet & compassionis affectus & zelus iustitiz, necesse est ut adsit *spiritus discretionis*, ne forte cum oportebat hunc exhiberi, ille procedat, & indiscretio ipsa confundat universa. Habet itaque mens nostra tertium spiritum discretionis, ut miscens aptè temporibus tempora, opportunè æmulari & nihilominus ignoscere sciat. Samaritanus sit, custodiens & observans quando oleum misericordiz, quando vinum fervoris exhibeat. Et ne forte meum putetis inventum, Prophetam audite in psalmo hæc eadem & eodem ordine postulantem; *Bonitatem*, inquit ^q, *& disciplinam & scientiam doce me*.

Sed

De Resurrectione Domini, Sermo II. 253

Sed unde hæc nobis? Neque enim talia profert virtutum germina terra cordis nostri: sed magis spinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo oportet. A quo autem emenda sunt? Ab eo utique qui ait: *Venite, emite absque argento & absque ulla commutatione vinum & lac.* Non ignoratis, quid lactis dulcedo; quid vini designet austeritas. Quid est autem emere sine argento & sine commutatione? Non talis est emptio apud amatores huius sæculi, sed apud Auctorem sæculi alia esse non potest. Propheta enim dixit Domino: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Quam igitur commutationem ei dabit homo pro gratia sua, qui nullius eget, & cuius sunt universa? Gratia gratis datur: etiam cum emittitur, gratis emittitur: quia quod datur pro ea, nobis melius retinetur.

Tria ergo aromata mentis nummo propriæ voluntatis emenda sunt, quam quidem dimittentes nihil amittimus, etiam & lucratur plurimum, commutantes illam in melius, ut communis fiat, quæ propria fuit. Porro communis voluntas charitas est. Emimus ergo absque commutatione, recipientes quod non habuimus; & quod habuimus, melius retinentes. Quando verò compatiatur fratri, qui in propria voluntate nescit compati nisi sibi? aut quando amans seipsum diligit iustitiam, & odio habet iniquitatem? Simulare quidem potest ante oculos hominum, etiam & semetipsum seducere, ut cum privato amore vel odio ducitur, compassionis affectum, aut zelum putet esse iustitiæ. Verum facile est nosse quam sint aliena à propria voluntate, quæ propria sunt charitatis, cui illa recta fronte contrariam se constituit. Nam *charitas benigna est*, charitas super iniquitate non gaudet. Jam de spiritu discretionis scimus quia nihil sic illum extinguit, quomodo voluntas propria subvertens corda hominum, & rationis oculos claudens. Emenda proinde sunt tria mentis aromata, affectus compassionis, rectitudinis zelus, & spiritus discretionis, nummo (ut dictum est) propriæ voluntatis.

Linguæ quoque aromata tria nihilominus sunt, *Modestia* in increpando, *copia* in exhortando, *efficacia* in persuadendo. Vis habere hæc aromata? Eme illa à Domino Deo tuo. Eme, inquam, sicut & priora, sine ulla commutatione: ut aliquid recipias, perdas nihil. Eme à Domino moderatam correptionem, quia omnino magnum quoddam bonum & datum optimum est, & quod habeant pauci. *Linguam enim* (ut ait beatus Jacobus) *nemo domare potest*. Videas multos, sincera licet intentione & benigno accedant animo, leviter dicere, quod graviter audiatur. Volat irrevocabile verbum: & quod sanare debuerat, quia mordacius forte videtur, exasperat & exulcerat magis: quando negligentia additur impudentia etiam, & impatientia cumulat; ut qui sordidus erat,

li 4

fordeat

A quo emenda spiritualia aromata mentis.
r Esa. 55. a

Psal. 15. a*

Propria voluntatis nummo emenda.

Qualis debeat esse affectus in correptione fratris.

Sincera Charitatis, & propria voluntatis discrimen.
1. Cor. 13. b

Tria secunde mulieris, id est, Linguæ aromata.

1. *Moderata correptio.*
u Jacob. 3. b

Immoderate correptionis damna.

2. *Copia sermonis.*

3. *efficacia sermonis.*

Tria lingue aromata nummo confessionis. Qui mundaturus est alios, primum ipse mundandus.

* *Psal. 103. a*

* *Apud S. Gregor. in Pastor. 7 Prov. 19. d*
* *Rom. 2. c*
Exemplo efficacius docetur quam verbo.

Tria tertie mulieris, id est, Manus Aromata.
* *Ad tit. 2. a*

fordefcat adhuc, declinans in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, ac more phrenitici non solum repellens, sed & mordere tentans medici manum. Multis quoque non suppetit verborum copia, sed præ sermonis inopia linguam suam palato adhærescere sentiunt, quod & ipsum interdum solet audientibus obesse non parum. Aliis verò ad manum est abundantia multa sermonis, sed quæ dicunt, minùs sapiunt, minùs acceptantur: & quia gratiam non habent, minùs efficacia sunt quæ loquuntur. Vides quam necesse sit emere ab eo à quo omne bonum est, à quo omnis scientia, modestiam in increpando, copiam in exhortando, efficaciam in persuadendo.

Proinde eme ista nummo confessionis, ut priùs peccata tua confitearis, quàm ad expurganda accedas aliena. Magnum profus & mirabile sacramentum animæ fuscitatio. Vide ne ad illud immundus accedas. Quòd si fortè non potes innocens, imò, quia non potes, lava inter innocentes manus tuas, antequam circumdes monumentum Domini. Omnia siquidem in confessione lavantur. Et hæc ablutio in quandam innocentiam tibi deputabitur, ut inter innocentes assistas. Ad altaris officium nemo accedit in veste communi; sed quisquis accessurus est, albis induitur. Et tu ergò cum ad Domini monumentum properas, lavare, dealbare, induere vestimentis gloriæ, ut dicatur tibi *: *Confessionem & decorem induisti.* Quia ibi confessio, ubi in conspectu Domini pulchritudo est. Hæc pro eo dicta sunt, ut aromata linguæ, moderata increpatio, copiosa exhortatio, efficax persuasio nummo confessionis emanent.

Veruntamen legimus*, & quotidianis etiam experimentis didicimus* cuius vita despicitur, restat ut prædicatio contemnatur. Paret ergo & manus aromata sua, ne subsannet nos Sapiens 2 tanquam pigrum illum, cui labor fit manuum ad os porrigere; ne possit dicere is quem arguit 0: *Tu qui alium doces, te ipsum non doces,* alligas enim onera gravia & importabilia, & imponis ea in humeros hominum, digito tuo nolens ea movere. Dico vobis, Sermo quidem vivus & efficax exemplum est operis, facile persuadens, quod intendimus, dum factibile probat esse quod suademus. Pro huiusmodi habeat necesse est etiam manus aromata tua, *continentiam* in carne, *misericordiam* in fratre, *patientiam* in pietate. Unde Apostolus ait 2: *Sobrie & iuste & pie vivamus.* Hæc enim tria sunt conversationi nostræ maximè necessaria, quoniam primum debemus nobis, secundum proximo, tertium Deo. Nam qui fornicatur, in corpus suum peccat, magno illud privans honore, & pavendo addicens pudendoque dedecori, tollens membrum Christi, & faciens membrum meretricis. Ego autem non ab ea tantum, quæ tam abominabilis est, sed ab omni voluptate

voluptate carnis continendum dico. Ante omnia igitur perfectam hanc continentiam quære, quam debes tibi ipsi. Nemo enim tibi propinquior est. Dehinc adde misericordiam quam debes proximo, quia cum eo salvandus es. Deinde patientiam quam debes Deo, quia ab eo salvandus es. Omnes enim qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur^a, & Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum calorū^b. Vide ergo ne per impatientiam pereas, sed universa pro eo sustine, qui prior maiora pro te sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta^c: *Patientia pauperum non peribit in finem.*

Porro hæc manus aromata nummo subiectionis emuntur. Hæc est quæ dirigit gressus nostros, & sanctæ conversationis gratiam promeretur. Nam si contraria lex inventa est in membris nostris per inobedientiam, quis nesciat per obedientiam continentiam dari? Ipsa quoque est quæ misericordiam ordinare novit, ipsa quæ patientiam & docet & donat. Cum his igitur aromatibus accede ad eum in quo fides mortua est. Verum si consideremus quàm magnum sit ad nos, suscitare eum qui huiusmodi est, quàm difficile sit vel accedere ad cor eius, quod lapidea quædam obstinatio & impudentia clausit, puto quod dicere habeamus & nos: *Quis revolvat lapidem ab ostio monumenti?* Attamen dum sic trepidi veremur accedere cunctantes ad tam grande miraculum, sit nonnunquam ut solita pietate præparationem cordis nostri audiat auris divina, & ad vocem virtutis eius resurgat qui erat mortuus. Et ecce Angelus Domini, hilaritas quædam in vultu illius tanquam in ostio monumenti nobis apparet, & fulgor quidam index resurrectionis, ut aperte videatur facies eius immutata, accessum præbens nobis ad cor suum, imò & advocans, ipsumque obstinationis suæ revolvens lapidem, & sedens super eum? ita ut suscitata fide ipsa, etiam linteamina quibus obvoluta fuerat, ipse demonstret. Dumque omnia quæ in corde suo prius actitabantur aperit, & confitetur quomodo seipsum sepelierat intus, ipsam tepiditatem & negligentiam suam prodens, *Venite* (inquit) *& videte locum ubi positus erat Dominus*^d.

1. Continentia.
2. Misericordia.

3. Patientia.
a 2. Tim. 3. c
b Act. 14. d

c Psal. 9. d

Quam arduum sit emendare peccantē.

Animus peccatoris ad recipiendam disciplinam præparatur divinitus.

d Matt. 28. a

TEMPORE PASCHALI.

*De mersione Naaman septies in Iordane, deque mundatione septem-
plicis lepræ. Item, de septem apparitionibus
Domini resurgentis.*

S E R M O III.

Sicut in corporum medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectio-
nes, ut scilicet prius exinaniatur corpus ab humoribus noxiis, de
hinc